

Mezőgazdasági Népoktatás

XIV. évfolyam, 10. szám.

(GAZDASÁGI NÉPISKOLA)

Békéscsaba, 1929. október

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: egész évre 8 pengő. Az előfizetési és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete pénztárának Tűrkévre az 54.135 sz. csekkslán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
NETZ FERENC

Megjelenik augusztus kivételével havonta. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Békéscsaba, póstafiók: 43. szám. — Az Egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A gazdasági népiskolákról.

Irta: Dr. TEMESVÁRY IMRE miniszteri tanácsos, országgyűlési képviselő.

Az önálló gazdasági népiskolák és a gazdasági továbbképző iskolák a magyar falu és a magyar mezőgazdaság érdekeinek szempontjából a legfontosabb iskolatípusok közé tartoznak.

Örömmel látom, hogy az önálló gazdasági népiskolák falun olyan kultúrmissziót teljesítenek, hogyha annak értékét számbelileg is kifejezném, ez olyan nagy összeget jelentene a község évről-évre emelkedő mezőgazdasági termelése szempontjából, hogy ezeknek az iskoláknak a költségei az eredményekhez mérten elenyészőek. Nem győzöm tehát eléggé felhívni a kormány figyelmét arra, hogy ezeket az iskolatípusokat minél nagyobb mértékben fejlessze. Elismerem, hogy a magasabb képesítést nyújtó gazdasági tanintézetek is hasznos szolgálatokat teljesítenek; ilyenek például az alsóbbfoku gazdasági tanintézetek, amelyek a földművelésügyi kormány felügyelete alá tartoznak, de ott nem olyan nagy tömegben vannak hallgatók, mint amilyen tömegben hallgatják ezekben az önálló gazdasági népiskolákban a gazdasági tanításokat, amelyekben ennél fogva, ha jó az a gazdasági tanító, mint ahogy alkalmam volt meggyőződni arról, hogy igen jól képzett gazdasági tanítókkal rendelkezik a kultuszminiszter munkája rendkívül nagy eredményeket mutat fel évről-évre.

De felhívom a kultuszminiszter figyelmét a gazdasági irányú továbbképző népiskolák kérdésére is. Tulajdonképpen ezek is valóságos mostohagyermekai a kormánynak. Az itt működő tanítók néhány hónapig tartó tanfolyamot végeznek, amelyen megszerzik azokat az elemi gazdasági ismereteket, amelyeket a falun átadnak tanítványaiknak, ezek a tanítók azonban úgy vannak dotálva ezekért a különórákért, hogy az rájuk, szerény javadalmazásu tanítókra nézve is, csak alig valami kis értéket jelent. Hisz ezekben a gazdasági irányú továbbképző iskolákban 1 pengő 20 fillért fizetnek óránként a tanítónak és csak azoknak a tanítóknak, akik megszerezték ezt a gazdasági tanítói képesítést és ez az összeg évente nem tehet ki többet, mint 54 pengő 40 fillért. Azok a népiskolai tanítók pedig, akik nem végezték ezt a tanfolyamot, 1 pengőt kapnak

óránként, ami évente nem mehet többre, mint 40 pengő 80 fillérré. És meg kell jegyeznem, hogy bár ilyen végtelenül mostohán vannak javadalmazva, a lehető legnagyobb odaadással teljesítik ezek a tanítók is munkájukat.

A gazdasági irányú továbbképző népiskolák száma jelenleg 1264, amelyekben 2840 tanító tanít és a múlt esztendőben 98,683 tanulót tanítottak. Az a néhány óra, amit hetenként tanítanak a gazdasági tanítók, olyan gazdasági szaporulatot jelent ebben az országban, hogy maga ez a gazdasági szaporulat lehetővé tenné, hogy ezeket a tanítókat kissé jobban javadalmazzák. Tudomásom szerint még az előbb említett csekély összegeket sem képesek minden községben megfizetni a tanítónak, még pedig azért, mert az állam nem tud a községeknek a tekintetben segítséget nyújtani. Hiszen tudjuk, hogy milyen nehéz helyzetben van államháztartásunk, de talán ennél az önálló gazdasági népiskolánál is be lehetne vezetni azt a metódust, amit a népiskoláknál tettek — hiszen ez is olyan népiskola, mint a másik — itt is lehetne alapszerűen kezelni egy olyan összeget, amelyből talán 50 százalékot, 30, vagy 40 százalékot adnának a községeknek egy-egy iskola felépítéséhez és így hozzá tudnák segíteni a községeket ahhoz, hogy ha a másik részt kölcsön vennék fel, könnyebben építtethessenek, mintha azokat az iskolákat teljesen a magukéból kellene felépíteniük. Hiszen, ha azt az összeget, amely fel van véve ma a költségvetésükben ilyen iskolák építésére, egy-egy iskola teljes felépítésére adná a kultuszkormány, akkor abból alig lehetne egy vagy két iskolát felépíteni, holott ha egy évenként visszatérő, tehát alapszerű összeg állna a kultuszminiszter rendelkezésére, akkor évente 5 10, esetleg még nagyobb számú ilyen önálló gazdasági népiskolát létesíthetnénk. Nem kell, nézetem szerint, az alap létesítésére semmiféle külön törvényt, mert hiszen a kultuszminiszternek meg van a népiskolára vonatkozó felhatalmazása és a népiskolák keretébe bele lehetne illeszteni ezt az önálló gazdasági népiskolát is, amely kétségszövegbevonhatatlanul, igen nagy missziót teljesít.

Az osztatlan és részben osztott továbbképző gazdasági népiskolák munkarendje.

A töbtanerős elemi népiskolákkal kapcsolatos továbbképző gazdasági népiskolák abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy rendszeresíthetők a három férfi- és ugyanannyi leányosztályt. Itt megosztható a tanítás hat tanerő, legtöbbször három férfi és három nő között. A közismereti tárgyakat is — mint sajnos, egészen érthetetlenül nem díjazottakat, — váltott személybeosztással lehet beállítani s ezzel egy nagyobb testület maga enyhítheti az eredeti rendelkezések méltánytalanságait. Ezekben az osztott iskolákban kedvező feltételei vannak a tanítási anyag eredményes elvégzésének, mert minden osztályban minden tantárgy részére csonkítatlanul felhasználható az órarendben felvett idő, tehát heti három közismereti és 4 gazdasági óra. Annál nehezebb és a tanulási eredmény elérhetősége szempontjából kedvezőtlenebb a községi továbbképző gazdasági népiskolák helyzete, ahol sok esetben egy férfi- és egy nőtanerő vállán nyugszik a rendszeres elemi iskolai tanítói munka mellett 3—3 évfolyambeli továbbképző népiskolai tanköteles gazdasági és közismereti tanításának terhe. Itt igazán keveset enyhít a helyzetet az, ha a három évfolyamban együttvéve nincs több tanuló, mint valamely teljesen osztott iskola egyetlen osztályában. Sok olyan esettel is találkozunk azonban, hogy a növendékek létszáma indokolná a teljes, vagy legalább részleges megosztást, azonban ezt nem lehet azért keresztül vinni, mert ily helyeken a dolgok természetéből folyólag ugyancsak osztatlan elemi iskola maga is a legteljesebb mértékben igénybe veszi a tanítót, aki valóban tiszteletre méltó teljesítményt ad akkor, amikor azon felül heti hét órát áldoz a továbbképző oktatásnak. Háromszor hetet igazán kívánni sem lehetne tőlük.

A legnagyobb tiszteletet érdemlő törekvés ilyen esetekben az, hogy az oktatók igyekezzenek osztatlan iskoláikban is bizonyos osztálycsoportosítást keresztül vinni s a különböző évfolyamok részére a tantervnek megfelelő, más és más osztályok anyagát tanítási tervezetbe venni s azt az osztatlan elemi iskolai tanítás rendjéhez hasonlóan akként feldolgozni, hogy az egyes osztályok anyagának feldolgozása közben a többi osztályok csendes foglalkoztatásban részesüljenek. Természetes, hogy ebben az esetben a heti négy gazdasági tanórából egy-egy osztály a valóságban csak 1 és 1/3 órát kap a gazdasági tárgyakban való hangos foglalkoztatásra, tehát a szó tiszta értelmében vett tanításra. Ennek elégtelenségéről meggyőzhet bennünket egy pillantás az elvégzendő anyag óriási terjedelmére. Ilyen esetben a tiszteletreméltó erőfeszítés mellett is beteljesedik rajtunk a »sokat markol, keveset fog« elcsüggesztő végzete. Arról nem szólok, hogy a gazdasági tárgyak már természetüknél fogva is nehezen szoríthatók be a csendes foglalkoztatás útján való tanítási módszerbe.

Egy-két éven át ebben az irányban folytatott jószándéku kísérletezés rendszerint új megfontolást eredményez és sok esetben oda vezet, hogy évről-évre váltott rendben követi egymást az egyes osztályok tanítási anyaga az összes évfolyamok részére. A teljesen osztatlan iskolában azonban ez a rendszer

sem valószínűsíthető meg sikeresen, azon oknál fogva, mert páratlan számú — három — anyagcsoporttal van dolgunk.

Ezen nehézség áthidalása céljából helyesnek látszik a három évfolyam egész anyagának két csoportba való tagozása. Ez lehetővé fogja tenni, hogy a két anyagcsoport évről-évre váltott sorrendben tanítassék az összes növendékeknek, ami által elérjük azt, hogy minden növendék teljes heti óraszámában tanulhat minden tárgyat és megszűnik a kétes értékű csendes foglalkoztatás szükségessége. Természetes, hogy a három évfolyam anyagának két tanév alatt elvégzendő két csoportra való osztása az egyes tantárgyak terjedelmének bizonyos összevonását fogja szükségessé tenni. Az összeszűkítés áldozatául elsősorban a kisebb gyakorlati fontossággal bíró anyagrészek eshetnek, de semmi esetre sem szabad elhagyni, vagy érezhetően szűkíteni a helyi viszonyok szempontjából fontos anyagrészeket.

Ennek a rendszernek a gazdasági tárgyak eredményesebb tanításához fűződő mérhetetlen előnyei kézenfekvők. Például: a csendes foglalkoztatás kikapcsolása, az egyes tantárgyakra fordítható idő csonkítatlansága, az oktató és növendék figyelmének koncentrációja, az egy-egy tárgykörben való elmélyedés lehetősége, stb. Az a hátránya, hogy a harmadik osztályok anyaga beolvasztott az első és második osztályok anyagába. Ez azonban a gyakorlatban nem fog olyan nagy hibának bizonyulni, mint az elméleti elgondolásban látszik, már azért sem, mert igen sok növendék három év alatt sem végzi a három osztályt, mivel sok mulasztása, gyenge előmenetele, egyik iskolából a másikba történő vándorlása, esetleg hosszabb betegeskedése miatt egyik vagy másik osztály ismétlésére kellett utasítani. Ezekre nézve egyenesen előnyös és üdvös lesz, ha két év alatt megkapják a három évfolyam kerek egész anyagát. Egyébként tapasztalat szerint a harmadik osztályok rendszeres körülmények között oly csekély növendék-létszámmal bírnak, hogy nem befolyásolhatják elhatározóan valamely osztatlan iskola munkarendjét. A harmadik osztály anyagának az előző két anyagcsoportba történt beolvasztása révén az egész anyag elvégzésének feltétele adva volt. A harmadik évben az első anyagcsoport újból átvétele az ismétlés útján csak maradvány jelleggel kap.

Ez a teljesen osztatlan iskola helyzete. Mivel azonban részben osztott iskolát tudunk szervezni, — amihez természetesen már legalább két férfi és két nőtanerő kell, — a helyzet nagymértékben leegyszerűsítődik s az eredményes tanítás szempontjából hasonlíthatatlanul előnyösebb lesz. Ilyen esetben az első osztályokat önállóvá tesszük, a második és harmadik osztályokat pedig egyesítjük. Itt már az egyes osztályok anyaga az osztott iskolák részére előírt terjedelemben és sorrendben dolgozható fel, mert az első osztály önálló egység épít, mint a teljesen osztott iskolánál, míg a második és harmadik osztályok évről-évre váltott rendben, de egész terjedelemben kaphatják előbb csak a II., majd csak a III. osztály anyagát.

Ez a rendszer az osztatlan és részben osztott iskolákban nagyon megkönnyíti az oktató munkáját, amellyel, hogy hasonlíthatatlanul jobb eredményre

fog vezetni, mint a három osztályra tagozott anyagbesorolás rendszere, mely a formáknak megfelelő ugyan, de az eredményes tanítás feltételeit nélkülözi. (N)

A gazdasági népiskola a virágkultusz szolgálatában.

Írta: Patkó Olivér.

Nem lehet azt állítani, hogy a magyar nép nem szerelné a virágot, de -- sajnos -- magyar virágkultuszról mégsem lehet beszélni. A »Virágos Budapest«, »Virágos Magyarország« mozgalmai ennek felelősségéből fakadó, szükségszerű tünetek, melyek azonban komoly eredményre csak akkor számíthatnak, ha a legszűkebb néprétegeket cselekvésre tudják mozgósítani. Mérhéttelenül nagyértékű szolgálatot tehetnek ebben az irányban a falusi gazdasági népiskolák.

A fák mellett a virágok szeretetére, a virágkultuszra a népet már az iskola szolgálataival kell ránevelni. Csak a fogékony gyermekszíveken át lehet ezt második magyar természettudományi foglalkoztatás. Legyen tehát az iskola ablaka télen-nyáron át virágos, udvara árnyas lombos, tarka és virágokkal ékes. Majd kiszivárogozva onnan a virágszeretet a ki- názókók tájára, a ma még kopár falusi utcákra, terekre és ahonnan ma talán leginkább hiányzik: a temetőkhöz.

Le kell törölni a magyar földről azt a szomorúan állandósult képet, hogy a községben a temetőnél talán csak egy elhanyagoltabb közterület van: a közlegelő. Hibásan alkalmazott kegyelet a halottainkat szépen, lehetőleg költségesen eltemetni, aztán nyugóhelyükről hamar megfeledkezni. A dunántúli és egyes nagyobb alföldi városaink, mint Szeged, Debrecen, Szolnok, Békéscsaba jó példával járnak elől az utcákban és köztereken fával, virággal, gyepszönyegekkel való díszítésében. Csak követni kellene a jó példát, hogy a magyar falu valóban az a lelket üdítő és pihentető, derűs, hangulatos hely legyen, aminőnek sok városi ember jóhiszemű képzeletében él.

Arad, Ujrad, Ujszentanna, stb. utcái és terei már ezelőtt 20-30 esztendővel árnyas fákkal szegettek, temetői pedig, mint egy-egy virágoskert, a növényvilágnak valóságos panorámái voltak. Különösen a németek (svábok) által lakott vidékek temetői híresek voltak a szépségükről. Ezek a gyönyörű temetők valósággal üdítő és szívet-lelket csodás rózsaszíntekkel, virágpompás sírhegyekkel.

Miből született ez a szép és kegyeletes kultusz?

Az Isten által adott természeti erővel párosult az embernek szépért hevülő lelke, az alkotásra kész akarat, az iskolai nevelés, a vezetők és hatóságok jóakarató pártfogása, a tisztultabb, hogy úgy mondjam: igényesebb esztétikai érzék. S mindez talán azért vezetett olyan szép eredményekre, mert németajkú honfitársaink lelke fogékonyabb lett volna a szépre? Ezt nem hinném, de a példákért és a megvalósítás hatékony eszközéért bizony ellátogathatnánk egy kis szemlére a mi svábjaink falvaiba, virágos udvarkertjeibe, ablakaiba és... temetőibe.

Teljesen igaz, hogy a virágkultusz alakult, csiszolt, szépít az emberi lelkeken. Új világra lehet nevelni az új nemzedéket a virágkultusz csodás erejével. A »szép« iskolájában nevelkedő, finomultabb lélekbe

szabad bejutása van az emberi megértésnek, jóakarathoz, felebaráti szeretetnek s a virágokban csodás szépségeket teremtő Isten iránti fokozott szeretetnek, hálának és ajándékoságnak. Lélekben közelebb jutunk Istenhez és emberitársainkhoz, magyar testvéreinkhez, következőképpen mindnyájunkat közelebb visz közös célunkhoz, a régi, szép, nagy hazához.

»Mindent lehet, csak akarni kell«, mondja a példaszó. A nagy dolgokra képes magyar akarat teremthet csodás és gyönyörködtető magyar kincseket, rózsaszínteket, virágos temetőket is.

Ha a gyermek a virágos temetők megteremtésében bármily kicsiny munkát végez, bőséges jutalma lesz ezért az a jóieső és öntudatra nevelő érzés, hogy neki is van érdeme abban, ha a falunak egy szép közhelye van. Éreznie kell, hogy ebben neki is van érdeme. Ha a szívja magába már kora gyermekiségében, hogy a reális értékű közdolgokért érdemes lelkesülni és... dolgozni s hogy csak ezekért érdemes. Ime a társadalomnevelésnek egy értékes eszköze!

Új, nemes vonással fog gazdagodni a kollektív magyar lélek, melynek kissé kemény, zárkózott sajátosságán bizony elferne a virágszeretet enyhítő, meleg derűje. A hazafiasság érzése is bizonyos elmélyedő tartalmat nyerne, hiszen a hazát a legtöbb ember elsősorban az otthonán, lakóhelyén, szülőfaluján keresztül szereti. A szép, árnyas, virágos, derűs, meleg otthonán keresztül valamely egészen más érzéssel, több ragaszkodással, mint a rideg, kopár, barátságatlan udvarokon keresztül, melyeken nem »otthonok«, hanem csak menedékhelyek állanak.

Sok kartárs bizonyára azt fogja kérdezni: »De hogyan is kezdjem el? Honnan vegyem a szükséges anyagi erőt, mikor üdöztetőt senki sem akar hozni? Sokan bizonyosan elkeneznék is. Kíváncsi, nem érdemes vele kísérletezni.«

Szerelném elosztani a kételyeket. Feltétlenül segítőkészre számíthatunk az egyházakban, melyek az erkölcsi szempontok mellett bizonyára szívesen látnák, ha híressé váló, szép temetőjük lenne. Tőlük a küldetésnél nem kérünk egyebet, mint hogy kaszállatassák le alkalmas időben a temetőt. A gazdasági iskolás növendékek pedig, gyakorlati tanítójuk vezetésével a sírokról a gazt kiszedik. Ha az iskolások ereje kevésnek bizonyul, az illető egyház lelkesze egybehívna egy értekezletre a híveket és segítőkészek bizonyosan ajánlkozának.

Kélttem, hogy a kegyelet érzete annyira kivesző félben volna, hogy ajánlkozó ne akadna!

Mikor a sírhalmok tisztán állanak, a sír közeit, útait akár kézi kapával, akár ekekapával rendbe lehet hozni. Homokot hintve a tiszta útra, már is azonnal más képet nyújt a temető. Tavasszal a sírok újra hantolása, formálása után, szegély örökzölddel betelepítve a hant szegélye, a forma állan-

dósítva lesz. Ezután a virágmagvak elvetése, az örökzöld dugványok, szomorúfűz dugványok következik. Már zöld a temető! Bukszus, ciprus, jégvirág, stb. mindegyik olcsó és közadakozás útján is összegyűjthető. Fehér, kék orgonadugvány ezerszámra akad. Hiszen nyírni, nyezni kell az orgonákat, bukszusokat, ciprusokat. Ezt a levágott hulladékot jóakarattal mind értékesíteni lehet, a temető ujjíteremtése által. Virágmagvakat is bármely kertész, uradalom vagy honpolgár készséggel ad. Nyáron öntözés, kapálás, gyomlálás következik. Itt már a következő szerény ter-
vessel szolgálók.

Temetőgondozó egyesületek szervezését ajánlom. Ez megvalósítható a gazdasági tanítók indítványozásaként és irányító, vezető gondoskodásával, alapszabály kidolgozása által. Tagsági díjak megállapítása által kész tőke áll a kezdethez. Időközönkénti közadakozás, fellelvasások, műkedvelők jövedelmei, de főképpen az évről-évre nevelt virágmagvak eladási árai, kész tőkét kovácsolnak össze a nemes kultúrcélra, amelyből lelik majd az öntözés mindenkori biztosítására szükséges összeg. Telik évről-évre napszámra, temetőházra, temető díjazására. Nem szándékom a nemes és kegyeletes célt összehozni a virágkereskedelem kifizető eshetőségével, de mi volna akkor, ha minden lelkész kertjében, vagy a gazdasági iskola kertjében, külön a temetőgondozó egyesület céljait szolgáló virágok általánának, s a magtermelésből, sőt a felesleges virágmennyiségből a további szépítést célzó anyagi tőkét teremtenék?

Évről-évre fejlesztve gondolom a célt teljes mértékben elérni. A gyermek állandóan működjen. A megteremtésnél többet s az anyagiak szaporulatával aránylag kevesebbet fíradjon, de állandóan a keze munkája lássék a sírhantokon. A megalakult egyesület vállalkozó tagjai soros beosztással sokat segítenek, különösen, míg az anyagiakkal küzd az egyesület. Lehet erre nevelni a gyermeket, a magyar népet, csak törődni kell a cél elérésével, s második magyar természettel lehet fejleszteni a magyar temetők gondozását, melyből vidékenként kiállítási verseny alakulna ki, akár mint más magyar produktumokból szokás. Később már csak mint segítő munkatér legyen a gyermek, mert kikapcsolni őt vétek volna, sőt már az önérzetét is sértene. Az ő keze munkájához fűződik a temetők virágos ligetekké varázsolása. Az iskola teremtő, alkotó műve pedig magasán kiemelkedik. A szerény, de kegyeletes és hazafias munka meghozza az elismerést, a becsülést,

a tisztelgetet, a szeretetet, a hivatali és személyi tekintélyt is.

Induljon ki minden jó az iskolától, a nép helyes irányítójától, a tanító agyából, a tanító alkotó lelkéből!

Ha így megindulna, faluról-falura, városról-városra, milyen csodás tündérkerteket varázsolnánk a kopár, csupasz, likkadt, csúnya külsejű temetőkől. Rózsaligeteket, virágos, árnyas, gyönyörű szép helyeket, ligeteket varázsolnánk, melyek a magyar tanítót kar akaraterejét hirdetnék. Ez a jó is a tanító nevéhez fűződne!

Mily jóleső és felemelő érzés tudni azt, hogy az ősi magyar határokért elesett hőseink, édes testvéreink hulltetemét borító magyar sírhantokat kis szorgalmas magyar gyermeki kezek ápolják, szépítik, díszítik. A leventék szintén heiyet kérnének, hogy ők is kivelhessék eselekvő részüket hőseink megbecsüléséből, a nemes és lelketemelő kegyelet mozgalomban.

Megható volt látnom, hogy az egri várhegy tetején pihenő egri remete kertársunk, Gárdonyi Géza-nak egyszerű sírhalmát a cserkészlők állandóan kegyelettel gondozzák, odaadó igaz magyar szívvel ápolják, szépítik, díszítik.

Hajtsuk el Kertársak a temetőgondozó egyesületek létesítésének magját, serkentsük az egyházakat, kiltartással dolgozzunk a megvalósításért nemesak a kulturált városokban, hanem az egyszerű, kifestyves, hétköznapi, maradi, esőkönyös kis falvakban is. Vigyük bele a magyar fau lelki strukturájába a szépért való belkesedést, a virágkultusz becsülését, hogy szeressék a teremő által alkotott csodás természetet, s az új magyar erény és lelki szépség fényében lündököljenek az elhagyatott régi temetők. Aki magyar temetőben fog járni, az alkotó isteni erő mellett, a magyar akaratereiben, a fejlett magyar izlésben, a fejlett magyar virágkultuszban fog gyönyörködni. Külföldi vendégeink hírül vihessék széles a nagyvilágban, hogy van egy árva nép a Duna-Tisza táján, ki hazája megcsönkítése feletti bánatát a magyar temetőkbe viszi, ahol a bánatból a temetők hantjain újraébredés fakad, s a kikeletben, a feltámadásban örzi, látja az eljövendő nagy-magyar feltámadást, kikeletet, a magyar hiszekegyet, a szebb jövőt, a régi halált, a Kárpátoktól az Adriáig koszorúzott, eggyé teremtett, drága magyar por-szemeket, a régi helyön teljes egészében, még szebb pompájában az új, virágos Nagymagyarországot!

MAGYAR MAGTENYÉSZTÉSI R. T.

SÜRGÖNYCIM: GRANARIUM

KÖZPONTJA: BUDAPEST, IV, SZÉP-U.1

Honori tag

MONORI MAGKERESKEDÉSE

BUDAPEST, IV, KOSSUTH LAJOS-U. 3

Fajtiszta, fajazonos, magas csiraképességű, gazdasági, konyhakerti és virágmagvak. Hollandi virághagymák, növényvédelmi szerek, műtrágyák, kerti szerszámok, stb.

Arjegyzékeket ingyen és bérmentve küldünk.

Gazdasági és háztartási tanfolyam tanítónők részére.

Irta: GAÁL MARGIT továbbképző iskolai gazd. tanítónő

A Kecskeméten rendezett négyhetes gazdasági tanfolyam július hó 15-én kezdődött, melyre a szélrózsa minden irányából harmincan érkezünk tanítónők. Hogy őszinte legyek, egy hosszú, fáradságos iskolaév befejezése után, nem jöttünk örömei, mert mindannyian a rég sóvárgott vakáció megcsónkítására gondoltunk, sőt nem resteltem leírni, némelyikünk szemében még könny is csillogott, itt, a kedves otthonról távozó... S alig múlt el pár nap, már is tudtuk, éreztük, ezen tanfolyam áldásos voltát, mely lehetővé tette nekünk, hogy megvigyük a mi drága kis növendékeinknek a maradandó ajándékot: a sok hasznos ismeret, mely filmszerű gyorsasággal pergette le előttünk kedves igazgatónk: Aigner Gusztáv és előadóink: Kaplán Mária, Kerner Edith, Szájhely József, Pichler Ferenc tanárok lebilincselő előadásai nyomán.

A gazdasági ágak közül: tejgazdaságtant, állat- és baromfi-tenyésztést, gyümölcskertészetet, méhészetet, selyemhernyótenyésztést, konyhakertészetet és háztartástanul hallgattunk. Az elméletet követte a gyakorlat; a Gazdasági Szaktanítónőképző intézet jókora területén kertészkedtünk, konyhájában sütöttünk, főztünk s kedves és hasznos órákat töltöttünk el a munkateremben, hol szabásminta rajzokat készítettünk s bepárlást nyertünk a szövés mesevilágába. Be lett mutatva Kecskemét hajnali piaca a rengeteg gyümölcssei s a gyümölcs csomagolás. Megtekintettük a tanári kar vezetésével Kecskemét város

Szakra nevű szőlő és gyümölcsletelepét, gyönyörködve a fűtőkkel gazdagon megrakott egérszűcs tőkékben és bő termésű gyümölcsfákban, megnéztük gazdag tartalmu pincéit óriási és nevezetes üveghordóival. Azonban legjobban meglepelt bennünket az a töröl metszett, szíves magyar vendégszeretet, melyetől minket, idegeneket fogadtak.

Megnéztünk a közelben pár konyhakertészetet, hol primitív módon, de csodás kitalálással és szorgalommal olyan konyhatevényt produkálnak, mely bámulatraméto. Egyik ilyen konyhakert művelője, — egy a nép legegyszerűbb gyermekei közül — a konyhakertészetre vonatkozó sok kérdésünkre nem minden lekicsinylés nélkül jegyezte meg: Hej, Nagyságák kérem, nem lehet ám a tudományt könyvekből szívni!

Ismereteink kibővítése céljából ellátogattunk a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara 52 holdas gyümölcsletelepére, mely 1927-ben létesült s célja a gyümölcsfák betegségei ellen való védekezés. Van ott egy kertészeti iskola, hol 16 éves fiukat képeznek ki a gyümölcsfák gondozása, ápolására. Itt most egy esztendő öntöző berendezésen dolgoznak, mely 8000 pengőbe fog kerülni. Látókörünk látott az Első Magyarországi Kecskeméti Konzervgyár meglekintésénél is. Igazgatója fáradhatatlanul kalauzolt bennünket. Egy kalleidoszkop színes képeiként bontakozott ki előttünk a sok látvány. Csodás konzervek készülnek ott s másoda gépekkel dolgoznak. Szinte félelmes volt a látvány, mint uralkodik az ember ezen géppóriások fölött. A gyár 500-600 munkást foglalkoz-

lat; 12 hold területén 5500 darab gyümölcsfa jó részben maga termeli ki a befőzéshez szükséges gyümölcsöt s a gyárban készülnek a dobozok is. A szakértelmmel gondozott gyümölcsfák megrakva a nemesebbnél-nemesebb gyümölcsökkel, a mesebeli Eldorádót juttatták eszünkbe.

Eljuttottunk a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének szövődéjébe is, hol nem győztünk gyönyörködni a szebbnél-szebb szöttesekben, vásznakban. Itthon, a szaktanítónőképzőben is volt mit látnunk! Be lett mutatva: a méhes, a gazdasági gépek, eszközök, az állatállomány, csibe kelető gép, tejkonzerv, sajt-készítés, s hogy így kihasználtuk az időt arra törekedve, hogy a kapott ismeretekből minél többet sajátítsunk el: a négy hét bámulatos gyorsan eltelt.

Augusztus 11-én volt a vizsgánk dr. Jóna Béla földművelésügyi miniszteri titkár elnöklétével. Jelen voltak Heresuth Kálmán kir. tanfelügyelő, a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara részéről pedig dr. Geszlhelyi-Nagy László egyetemi tanár, a Kamara igazgatója. A vizsgabizottság az eredmény feletti teljes elismerésnek és megegyezésnek adván kifejezést, kiosztotta a miniszter ajándékát, minden tanítónőnek egy-egy értékes könyvet s további kitaláló munkára buzdította a tanfolyam hallgatóit.

A vizsgát követő ünnepi ebéden, a szemékből kisugárzó elégedettség, az őszintén fájó búcsúszavak, olyan maradandó emléket hagytak vissza lelkeinkben, mely erőt fog adni a reánk várakozó nagy munka elvégzésére, hogy a tanulatokat minél eredményesebben plántálhassuk a mi drága veteményes kertünkbe, kis növendékeink sokaságának lelkébe. Jól esett ebben a kedves főiskolában leélni egy darabka intézeti életet, mely úgy összekapcsolta lelkünket annak igazgatójával és tanári testületével, hogy fájó szívvel, könnyes szemmel búcsúztunk el egymástól és hálás köszönettel emlékszünk Reájuk.

A tanfolyam hallgatói voltak: Bangóné, Környe Komárom m.; Barabás Mária, Tótszentmárton Zala m.; özv. Barla Béláné, Párkány Komárom m.; Boros Mária, Sokorópátka Győr m.; Bányai Margit, Végegyháza Csanád m.; Csengei Lenke, Oroszlány Komárom m.; Demján Mária, Sály Borsod m.; Domonkos Gizella, Sokorópátka Győr m.; Fogolyán Erzsébet, Medgyesbodzás; Gaál Margit, Ámosd Bihar m.; Gebel Jusztina, Törökszentmiklós Szolnok m.; Gergerits Teréz, Mágócs Baranya m.; Grassanovitsné, Zala-baksa Zala m.; Hámos Gyuláné, Bácsborsod, Bácsbodrog m.; Kaiser Mária, Rábatotona Győr m.; Kalch Anna, Orosháza Békés m.; Kelemen Margit, Csorvás Békés m.; Kiss Lajosné, Konyár Bihar m.; Kiss Mária, Felsőszőnők Vas m.; Kovács Irén, Mészlen Vas m.; Neuberger Mária, Gyömöre Győr m.; Paragi Róza, Tápé Csongrád m.; Praznovszky Margit, Kiskundorozsma, Steigel Márta, Mohács; Stoffer Teréz, Száv Fehér m.; Szalai Julia, Borsosgyőr Veszprém m.; Takács Lidia, Pápa; Tóth Ferencné, Kóny Győr m.; Zubek Ferencné, Magyarbánszky Csanád m.; Tüzer Ernőné, Kecskemét; Gaál Margit, Ámosd Bihar m.

HIREK

Tanítónó jelöltek gazdasági tanulmányi kirándulása. A cinkolai (volt pozsonyi) állami tanítónóképző intézet növendékei Tabódy Ida igazgatónő vezetésével szeptember 14-én tanulmányi célból megtekintették Dóry Frigyes dórypallani gazdaságát, Paradicsompusztán. A nagyszerűen szervezett és vezetett mintagazdaságban Gombkötő Sándor gazdaságtörténészt látták meg a látogatókat és szakszerű felvilágosításokkal tették igen tanulságossá a kirándulást, főként a hőlgyeket közelebbről érdeklő tejjgazdasági kérdésekben. Különösen megragadta a látogatók figyelmét az országos hírű Dóry-tehenészet, melynek kifejlesztéséről, növényeknevelési és takarmányozási rendjéről Gombkötő Sándor gazdaságtörténészt részletes és kimerítő előadásban nyújtott tájékoztatást. Az előadás méltán tarthat számot olvasóink legnagyobb figyelmére, azért azt »Gazdálkodás« rovatunkban egész terjedelmében közöljük.

Terményértékesítés. A Mezőgazdasági Termény és Termékforgalmi Intézet Budapest, V. Rudolf-part 6. sz. nagyobb mennyiségű hüvelyes főzelék félélt, babot, borsóit, lencsét, továbbá diót és mákot, valamint nagyobb mennyiségű csicsóka velőmagot óhajl közvetlenül nagyobb termelőktől beszerezni. Felhívjuk az ily terményekkel rendelkező gazdaságokat, hogy a rendelkezésre álló mennyiséget haladéktalanul jelentsek be fenti intézetnek, hogy ezt a jó értékesítési alkalmat maguk részére biztosíthassák.

Újabb felsőbb leányiskola a fővárosban. Ujszerű iskolát nyitott meg Purébit Győző dr. székesfevárosi tanácsnok, egyetemi magántanár a Prohászka Ottokár-utca 6. szám alatt. Modern szellemben, függetlenül minden fiúiskolai tantervtől, valósítják meg a korszerű leánynevelést. A polgári leányiskola, vagy a középiskola IV. osztályát végzett gyermekeket ebben az iskolában a középiskolában szerzendő általános műveltség megadása mellett sok gyakorlati tárgyra is tanítják. Így a magyar és német nyelv és irodalom mellett a művelődéstörténelmet, gazdasági földrajzt, biológiát, fizikát, kémiát, neveléstant és szociológiát, számtant, könyvvitelt, gyors- és gépirást tanulnak az elméleti tárgyakban. A gyakorlatiakból: fehér- és felsőruhavarrást, kalapkészítést, különféle kézimunkát, iparművészetet, egyszerű és finom főzést. Tanulhatnak a legújabb módszer alapján modern nyelveket is, franciát, angolt és olaszt. A beiratások szeptember 1-én, 2-án és 3-án voltak. Közlésvizsgálók gyermekei csak 11 pengő tandíjjal fizetnek negyedévenként s egyesek egész, vagy fél-tandíjmentességben is részesülhetnek.

Selyemtenyésztők figyelmébe. A debreceni »Fülfelők Társasága« értesíti az érdekeit selyemtenyésztőket, hogy ez év őszén és a jövő év tavaszán teljesen ingyenesen és költségmentes szállítással 600 drb. kiültetésre alkalmas eperfát és 2000 drb. magági eperfacsemelét fog azok között kiosztani, akik selyemtenyésztéssel kívánnak foglalkozni. Akiik tehát ezen ingyenes eperfacsemete kiosztásban akarnak részesülni, igényüket pontos cím, lakhely és vasúti állomás fel tüntetésével a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamaránál (Debrecen, Hunyadi-utca 5. sz. alatt) jelentsek.

Gyümölcsbemutató és vásár. A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara a gyümölcstermelő gazdaközönség ez évi téli alma és téli körte termésének őszi eladását elősegíteni kívánja, mely célból Nyíregyházán gyümölcsbemutatót és mintavásárt rendez; melyre a földművelésügyi minisztérium útján a külföldi konzulátusokat és az exportáló kereskedőket meghívja, hogy ily módon a kereskedőket a gyümölcstermelőkkel közvetlen kapcsolatba hozza és az eladásokat létre hozhassa. Felhívja a Kamara a gazdaközönséget, hogy eladásra alkalmas téli alma és körte mennyiségét, a fajta megjelölésével haladéktalanul jelentse be a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamarához Debrecen, Hunyadi-utca 5. sz. A bemutatóra minden termelő fajtánként csupán csak 20 kgr. gondosan csomagolt almát vagy körtét kell hogy küldjön: azon átlag minőségűből, amelyből eladó mennyisége van, az eladásra kerülő összes mennyiség megjelölésével s a termelő, illetve eladó pontos címének feltüntetésével. A résztvevők semmiféle címen térdfíjat, vagy egyéb költséget nem viselnek, a kiállításra megrendezendő bemutató minden költségét a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara vállalja magára. A bejelentkezőket közvetlenül fogja a Kamara értesíteni a bemutató pontos idejéről és helyéről.

A virágos kiskert verseny győztesei. A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara foyó évre versenyt hirdetett kerületében a tanyai, falusi és városi virágos kiskertek művelői számára. Hatvankilencen jelentkeztek a versenyre, de még sokkal többen voltak, akik a kedvezőtlen időjárás folytán a virágos kertekben károkat szenvedve, tüszereynységéből nem jelentkeztek a versenyre, vagy attól visszaléptek. A versenyző virágos kiskerteket kiváló szakértőkből felkért bíráló bizottság bírálta el s a díjakat alábbi sorrendben ítélte oda a győzteseknek: A négy első díjat kapták: Timkó Pál békéscsabai, Pauchly Béláné debreceni, ifj. Csanak Józsefné debreceni és Rabulin Rafacsné debreceni lakosok. A két második díjat: Nagy Benőné debreceni és vitéz Perjesi Lajosné debreceni lakosok nyerték el. A harmadik díjakat: Lepény Jánosné békéscsabai és Szabó Sándor hajduböszörményi lakosok kapták. E tárgyú jutalmakkal kapcsolatos oklevéldíjakon kívül még különtető oklevelekkel tüntette ki a bíráló bizottság a következőket: Oltványi Ödön nyíregyházi, dr. Szilágyi Józsefné kisvárdai és Juhász Pál kunhegyesi lakost. Elismerő oklevelekkel pedig: M. kir. Gazdasági Továbbképző Népiskolát Nagyszénáson, továbbá Horváth Magda debreceni, Huti-ray József debreceni és Kruppa Antal hajdusámsoni lakosokat.

Gyümölcsfákat ne vásároljunk a piacon, mert ott a legtöbb esetben szárazságtól, fagytól megrongált, beleg s rovar, valamint gomba betegségekkel fertőzött és nem megbízható fajta fákat árulnak. Aki gyümölcsösöt akarnak telepíteni, forduljanak szaktanácsért bármelyik gazdasági iskolához, vagy a Mezőgazdasági Kamarához, ahol teljesen kielégítő útmutatást fognak nyerni díjtalanul, sőt aki minden tagdíj fizetési kötelezettség nélkül belép a Debreceni Fülfelők Társaságába, kedvezményes áron juthat elsőrendű gyümölcsoltványokhoz.

November 16-án lesz a jászberényi borminta vásár. A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara jászberényi bormintavásárának idején érdeklősége óhajára megváltoztatta, folyó évi november hó 17-ike helyett, november hónap 16-án, szombaton tartja meg. A borminta vásáron résztvevők semmi címen díjat, vagy költségérítést nem viselnek. A vevők nem fizetnek vásárpénztári jutalékot. Vásárpénztári szolgálatról és több nyelvein tolmácsszolgálatról gondoskodás történik. A mintákkal résztvenni szándékozók jelentkeznek haladéktalanul a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamaránál (Debrecen, Hunyadi-utca 5. I. em.), ahonnan minden további tájékoztatást részükre megküldenek.

Kiállítás Szatymazon. A Szeged—Szatymazi Gazdakör Szatymazon, szeptember hó 8-án rendezte első mezőgazdasági termény-, gyümölcs- és borkiállítását, amelyen a környékbeli gazdák terményeik legjava részét mutatták be a nyilvánosságnak. Kiemelkedő részét képezték a kiállításnak Wágner Adolf ny. gimnáziumi igazgató szőlőbirtokosnak és a szatymazi gazdasági iskola igazgatóságának gyűjteményes kiállításai, akik e téren minden tekintetben követésre méltó példával járnak elől a gazdaközönség körében. A kiállítókat kiállított terményeikért és termékeikért — részint értékes oklevelekkel, részint gyümölcsvédekező szerekekkel és pénzdíjakkal tüntették ki. A szatymazi gazdasági iskola mezőgazdasági terményekké, boltgarkerti zöldségfélékkel és szertári szemléltető csoportokkal vett részt, azokat Vigh Franciska szaktanító nő izléses virág díszítése olyan esnössá tette, hogy az egész kiállításnak legkimagaslóbb csoportja az iskoláé volt. A szatymazi gazdasági iskola a kiállításon első díjat nyert s a bíráló bizottság neki ítélte a szegedi gazdasági egyesület ezüst érmes díszoklevelét.

Konzervipari tanfolyam. Mint a múlt évben, az idén is rendezett a földművelésügyi minisztérium konzervipari tanfolyamot a budapesti Erjedéstani Intézetben abból a célból, hogy konzervipari üzemek vezetésére alkalmas egyéneket képezzen ki. Az elméleti és gyakorlati oktatás a gyümölcs-, zöldség- és húsmezők célszerű és gazdaságos eltevési módjait ölelte fel, különös figyelemmel az ilyen irányú, nagyobb ipari üzemek szempontjaira. Az egyes tárgyköröket dr. Hérich-Tóth Jenő főigazgató, dr. Zaitsek Arthur igazgató, dr. Ostrovszky Antal kir. fővegyész, dr. Taxner Károly és dr. Benedek mérnökök, dr. Burghoffer Károly főállatorvos, Németh József kertészeti tanácsos és Mahács Mátyás kertészeti tanintézeti tanár adják elő. A tanfolyamon a gazdasági szaktanítói karból Bedross Ilona, Bernády Margit, O'Égán Alojza, Helyes Erzsébet, Kárpáthy Piroska, Simó Anna, Fálth Imre, Horváth Ferenc és Somlyai Kálmán vettek részt. Az augusztus 16-tól szeptember 21-ig tartott, 5 hetes tanfolyamon gondosan kidolgozott elméleti alappra épült a gyakorlati kiképzés, amit szakszerű tanulmányi szemlék gazdagítottak. Ezek során megtekintették a hallgatók a Kertészeti Tanintézetet, a Madártani Intézetet, a Közvágóhidat és annak húsüzemét, a Növényélet és Kórtani Állomás hűtőberendezését és a Szőlészeti Intézet palackozóját. Befejezésül szóbeli vizsgát tettek a hallgatók, melyen a Kultuszminiszter ural dr. Kreitl Géza min. titkár képviselte. Ez alkalommal dr. Hérich-Tóth Jenő főigazgató, a tanfolyam vezetője a legmelegebb hangon fejezte ki teljes elismerését a hallgatók buzgalmaért.

Olcsó és jó csizma a földmívesek részére. Csonkacaházánkban három bőrgyár uralja a helyzetet. Hiteles adataink szerint egy pár legfinomabb földmíves csizma előállítási kalkulációja a következőképpen alakul: 1. 5/1 kgr. finom tehénbőr ványolva 14 P, 2. 80 dgr. alsó anyag, talp, stb. 4 P, 3. bélés, vászon, egyéb »Zugehör« 3 P, 4. csizmadiamester elkészítési munkadíja 5 P, 5. egy pár csizma önköltsége összesen 26 pengő. A legnagyobb hazai bőrgyár ennyiért tud nagyban előállítani egy pár csizmát. De Simontornyán van egy száz éves békebejáró cég, a Friedl gyár, amely a »barkás« bőrt készíti, ebből 4.50 pengővel olcsóbb a csizmabőr anyaga, vagyis csak 9.5 pengőbe kerül. Minőség tekintetében a »barkás« bőr éppen olyan kiváló. Budapesten a gróf Haller János-utcában van egy 35 segédrel dolgozó üzem, melynek Bárany János a tulajdonosa, ennek kalkulációja szerint 21.20 pengőbe kerülne egy pár csizma, de nagyobb tömegű rendelés esetén 23 pengőért is elvállalná. A gyárak és a nagykereskedők 23—24 pengőért adják a vásári viszontelárusítóknak a csizma párját, amelyért a vidéki vásárokon a földmívesek 40—42 pengőt fizetnek. Az összes Hangya fiókokban, OKH fogyasztási szövetkezetekben, a csatlakozó uradalmi gazdaságok irodáiban, gazdakörökben, gazdasági egyesületekben ki lesz állítva egy pár ilyen csizma.

Gazdasági irányú továbbképző iskolák tanítóinak figyelmébe.

Megjelent!

Megjelent!

Gazdasági tanfolyam jegyzetek

cimen **Brózik Dezső** gazdasági népiszkolai igazgató közreadta a tanításnál használt jegyzeteit.

Az I. rész tartalmazza az általa szerkesztett és kiadott gazdasági irányú továbbképző iskolai **Tananyagbeosztás** első fiúosztályának teljes gazdaságtani anyagát.

A most megjelent II. rész tartalmazza a II. fiú osztály teljes gazdaságtani anyagát.

Régen érzett hiányt pótol ez az új vezérfonal, mely vázlatokat ad a tanításhoz, megkönnyíti a tanítást, eredményesebbé teszi a gazdasági oktatást.

A könyvek ára kötetenként 2 pengő. Megrendelhetők a szerzőnél **Berettyóújfaluban**. Az utánvét mellett való küldés a könyveket 68 fillérrel megdrágítja.

GYAKORLATI LEÁNYNEVELÉS

ROVATVEZETŐ: NETZNÉ HORVÁTH ERZSÉBET

Káros népszokások.

Irta: Dr. KOMÁSSY MIHÁLY főorvos.

Bár a nép körében a babona és a kuruzslás már a háborút megelőzően is igen el volt terjedve, a háborút követő zavaros idők pszichológiailag is kedveztek azok még szélesebb körben való ragályozásának. A tudomány alaposságában, a katonai vezérek megbízhatóságában, a sors jobbrafordulásában megrendült hit még az intelligensebb rétegek tagjait is elragadta annyira, hogy tisztán üzleti fogásokra alapított általtszó szélhámosságoknak felüljön. Hogy a nép hiszékenységét azután lelkiismeretlen kúfárok a végletekig kihasználják, ez már csak a súlyosan és sokszázszor lefizetett tandíj árán vált köztudattá.

Babona és kuruzslás mindig volt, emberemlékezet óta, de kiirtásuk hathatós és kitartó felvilágosító, oktató munkával lehetséges. A szigorú törvények csak a tettenért bűnöst büntetik. Ezáltal szabadon garázdálkodik ezer, embertársainak mérhetetlen egészségi kárára. A sötétben bujkálók kipusztítása csak a tudás fénycsóváival lehetséges. Mivel az ártalom a családi élet legbizalmasabb rejtekeibe is behatol, az asszonyok, leányok egészségügyi kitanítása, a babona és a kuruzslás neveléses és ártalmas voltának megvilágítása a nevelők legáldásosabb feladata.

Az Országos Társadalom-Egészségügyi Intézet tavaly ősszel a babona és kuruzslás ellen olyan nagyszabású népoktató kiállítás rendezett, amelynek sikere az egész világ tudományos köreinek osztatlan elismerését, dicséretét vívta ki, a magyar kultúra fensőbbrendűségének ékes bizonyítékául. A kiállítással egyidejűleg az Országos Stefánia Szövetség körkérdest intézett az ország területén működő 150 védőintézet orvosaihoz, hogy mik azok a babonák és káros népszokások, amelyek a védőintézet területén a nép körében észlelhetők. Az adatgyűjtés során kiderült, hogy majd az egész ország területén elterjedtek az azonos kuruzslások. Sajnos, azok terjesztői leginkább a család legszorosabb környezetéhez tartozó nagyanyák és anyósok, akikre a védőintézet és védőnői felvilágosító és oktató fáradozása dacára is, talán lelki, vagy sokszor testi presszió hatása alatt jobban hallgat a fiatal anya, s így önmagának megbelegedését, csecsemőjének pedig korai halálát okozhatja. Észszerű elgondolás tehát ez ellen olyan vállalkozást felfegyverezni rendszeres felvilágosítással, aki sikerrel veheti fel a családon belül a vénasszonyokkal a küzdelmet. S ez csak a család leánygyermekére lehet. Ezeket kell türelemmel tanítani a modern életben, egészségtan, bakteriológia, csecsemőápolás elemeire, amire gazdasági iskolákban az állattannal való gyakori analógia talán még könnyebbé is nyújt.

Hatalmas bógáncs-koszorút lehetne fenni az összes babonák és kuruzslások felsorolásából. Ezeket többé-kevésbé minden népi környezetben élő tanerő saját tapasztalásából, vagy hallomásból ismeri.

Most csak az orvosi szempontból elkerülendő ká-

ros népszokásokra kívánok rámutatni, amelyek egészségrontó utóhatását is kiemelem.

Anyavédelmi szempontból minden eszközzel üldözni és irtani kell az olyan népies szerek használatát, mint pl. mályvarózsa főzete, farkasármavirág főzete, sáfrány vörösborbban főzve, fehértilliom szirma pálinkába áztatva. Erdei növények gyökerének különleges használata számtalan leendő anya merevgörösös (tetanusz) halálát okozta. Tudvalevően a föld, a trágya tele van a ló belében élősködő tetanusz bacillus-sal, amely csíra az emberi testbe jutva, feltétlenül halálos merevgörösös fertőzést okoz.

A szoptatás a még szopni nem tudó ujszülöttnél annál is inkább türelmet és kitartást igényel, mivel az emlőkben a szülés után csak néhány csepp váladék, az u. n. előtej van. Erre az előtejre is szüksége van az ujszülött bélrendszerének s annak előzetes kifejése okafájdán és káros. A tejtermelés csak a harmadik napon indul meg. Ez a két napi várakozás sok anyának okozott már fájdalmas emlőgyulladás és sok csecsemőnek halálos bélhurutot. Tudvalevő, hogy az ujszülöttnél 24 óráig semmiféle táplálékra szüksége nincs. Nyugodtan alszik és kell is aludni hagyni. Fel-felsírása csak természetes életjelenség, amelyre tüdejének kitágítása céljából szüksége van. Ezért felemelni, etetni nem szükséges. Egyetlen csecsemő sem halt még éhen az első héten, de ezer és ezer halt meg az első órákban elkövetett súlyos bűnök, eletések következtében. A cukros tea, a cukros víz közismert rontások. A cukor erjed a bében, az ujszülött hasa faj erre még több cukros teát adnak neki, mondván: azért sír, mert éhes, hisz messziről jött. Pedig szegény gyerek okosabb, mint az egész környezete; sírásával tiltakozik a rontás ellen. Hozzá kell még tennem, hogy a cukros teát majd mindenütt a nagymama készíti, jó édesen (rengeteg cukor!) és meg is kóstolja a teát szuvas, odvas fogú, bakteriumoktól hemzsegő szájával; hogy aztán ugyanazzal a kanállal annál halálosabban fertőzze a mítsem sejtő unokát.

Az emlő tejtermelésének megindítására kenésen, felnőtt egyén szájával való szíváson kívül ismert babona a pirított kenyér, verébtrágya szárított porával hintve. A nyomkodás, kenés az emlőgyulladás biztos módja; a baktériumos -- s az valószínű, hogy a vén kuruzslásszony e művelet előtt nem fogja száját Odollal és fogpasztával mosni, -- tehát fertőzött szájjal való szívás az emlő fertőzését jelenti, de jelenti egyúttal a csecsemő éhezését is, mert a gyulladt emlőből szoptatni nem lehet. A népies verébtrágya teljesen illólikus és eszelen hatása a tej elapasztására is használatos, bár erősen konkurál vele a lópor. Egyes helyeken, ha az asszony pénteken hajnalban balem-lője tejét csirokseprűvel feji, teje biztosan elapad. Az emlőgyulladás népies szere a tehéntrágya az emlőre költve. A gyermekágyi láz, szennyes ruha használata,

szonnyes bába vizsgálata következtében beállott halálos fertőzés. Sajnos, az elterjedt fertőzéssel szemben a mai modern orvostudomány és kémia is még teljesen tehetetlen, mert gyógyszerre nincs, csak is elkerülési lehetősége a teljes tisztasággal. A nép gazdaszonya azonban hét varangyos béka szárított pora, hét koldút tetű és hét koldús székletéből borsónyi borba áztat, s a szerencsétlen, szalmaszálla is kapaszkodó haldoklóknak, mint biztosan ható szert nyújtja.

A csecsemőrontás a nagymamák szuverén területre. Oda ők idegenl nem igen engednek, mert saját szavaik szerint felneveltek 5 gyereket, tehát jobban tudják, mit kell a babával csinálni, mint a fiatal anya, a fiatal doktor, vagy a bába. Arról azonban nem szól a krónika, hogy ugyanaz a nagymama 13 gyereknek adott ételt, s nyolc testvér irtalmatlan hallála árán nevelte fel a megmaradt 5 gyereket. A tandíj talán kissé túl magas, ha minden felnevelt gyerekért kétónak kellett meghalni. Erre igazán semmi szükség nincs. Millió és millió csecsemőn tudományosan kipróbált, legjobb és legmegbízhatóbb eljárások vannak a nagymama 70 éves agylekervényei felett, neki elérhetetlen magasságban, amelyek nyomán a babák egészségesek maradnak. Az anyatejet, ezt a csecsemő testével azonos összetételű táplálékot a világban semmi sem pótolhatja. Sem a dada, sem a lehen, sem a szamár, sem a kecske teje, sem mesterséges táplálékok ezernyi sokasága helyettesíteni nem képes. Igaz, hogy a szoptatás elhagyása sokszor kényelmi vagy gazdasági okokra vezethető vissza, a csecsemőnek egész életére kiható, mérhetetlen kárára. Mert a testének felépítéséhez szükséges fehérje, zsír, cukor és sókon kívül az anyai szervezethez az újszülött még olyan biológiailag ismert anyagokat is kap, melyek őt a fertőző betegségek ellen is védik. Ezeket az immun vagy védőanyagokat az anya vére termelte évek előtt saját testének védelmére, s most készen adja át gyermekének.

Gyermekvédelmi és különösen csecsemővédelmi szempontból talán még fontosabb a babonák ellen való küzdelem, mint azon kuruzslások és káros népszokások irtása, melyek felnőtt egyének szervezete ellen irányulnak, de azt kevésbé veszélyeztetik s nem oly gyakran halálos kimenetelűek.

Első sorban kell említenem a szemmel verést. Ez a néphiedelem majd minden európai népnél el van terjedve. Ha a csecsemő nyugtalan, sír, nem alszik, nem a sírás okát, esetleg kezdődő betegséget keresik nála, hanem azt mondják: valaki megnezte, azért sír a gyermek. A szemverés megelőzésére használatos népies eljárás a csecsemő két szemének az anyja által való megnyalása, vagy a baba fején való keresztüli köpés. Véd a szemmelverés ellen a piros korall karkötő, vagy piros szallag a csecsemő balkarján. Hogy mindez alaptalan, a szem kinyalása pedig a felnőtt szájában nyüzsgő baktériumok miatt egyenesen káros: bizonyítatlan felesleges.

A csecsemő bégörzése, hasfájása ellen sok helyen máklőzetet adnak. Az agy természetesen óriási s így nem egy csecsemő ópiummérgezését okozta. A szokás egyenesen halálhozó lehet.

A fogzás az inyek megkuzzadásával, fájdalommal jár, s ennek megkönnyítésére a legképtelenebb és kínzó eljárások vannak a nép körében elterjedve. Kulus rágás, violagyökér, vörösborral átitatott vázonszopóka, az íny bekenése kakasvérrel, stb., ha-

szontalan és ártalmas kuruzslások.

Az újszülött emlője az anyai tejjel a szervezetébe vitt hormonok ingerhatása következtében meg szokott duzzadni. Ezt az úgynevezett »boszorkánytejet« minden kínzó, ártó eljárással igyekeznek a vénasszonyok eltávolítani, pedig erre az eltávolításra semmi szükség nincs, hiszen a kis emlő 2 nap alatt, ha csak nem fertőzték meg, magától lepad. Fertőző és a kis emlő gyulladást okozzák a sertésrágya kötés, a fokhagymával nyomkodás, a piszkos késsel nyomkodás. A már fertőzött emlőgyulladás egyetlen gyógyszere ezután csak a műtökés lehet. A csecsemő hasmenése tudvalevően a szájon át történt fertőzés következménye akár étel, akár dudlú útján. Ennek »gyógyítására« a nép eljárásai: petróleum itatás, vadgesztenye vörösborba reszelve, kovászoslé dagasztó teknőből (inni), vízeletes agyag a hasra kötve, stb. Az eljárások csaknem mindig halálosak.

A csecsemő kiütéseit, furunkulusait tipikus piszokbetegség. Piszkos pelenka, ugyanabban a teknőben fürösztés, melyben mosnak, vagy nem fürösztés következménye. Tisztasággal elkerülhető. A javasasszony anyatejjel készített kovászt rak a kelevényekre, díjofa, csudalevél és palkányháj keverékéből készített fürdőbe teszi a csecsemőt, tehát a már meglévő ártalmat fokozza, egy furunkulusból százat csinál.

A láz a betegség egyik tünete. A vénasszony az okot nem keresi, hanem a lázt gyógyítja. Ecetes agyag a talpra, kovászos káposztalevél a mellre, szerinte a lázt elmulasztja. Ha ez sem használ, a gyermek menthetetlen. Érdekes, hogy a nép az ilyen kimondott szentenciákat krónika nélkül elfogadja, s pl. az orvos véleményére nem kíváncsi, arra nem is gondol, csak esetleg a bekövetkezett halál után. A megelőzés, praeventió iránt semmi érdeke nincs, mert nem látja be, hogy minek kelljen orvos. Mikor még nem is olyan nagyon beteg a gyermek.

Ez a megelőző eljárás szükségébe vetett hit az, amire a leánynövendökeket nevelni kell. Amikor az ezeréves Magyarország összeomlása után az első segítő kezét a porba sújtott magyar nép felé nyújtották az angolszász népek, pillanatnyi gyorssegélyeken kívül az angolszász praeventió rendszerét is ajánlották, amelyet a m. kir. népjóléti kormány magáévá is tett. A praeventió szolgálatában állnak a Stefánia védőintézetek is. Ide azért kell ellenőrzésre vinni a csecsemőket, hogy ne legyenek betegek, hanem egészségesek maradjanak. Gazdaságilag is kevesebbe kerül a gyermeket egészségesnek megtartani, mint betegséget gyógykezeltetni, temetését ellátni.

Hátra volna még annak megemlítése, hogy a leánynövendökek kioktatása mi módon történjen. Az egyén, s így a nép minden egyes tagja többnek, jobbnak, okosabbnak szeret látszani a többinél. Tudása, felvilágosodottsága emelésével az öntudatot fejleszteni kell a növendökeknek. A neveltségesség őt, mondta Talleyrand: a babonát, kuruzslást neveltségessnek, ostobaságnak, elmaradottságnak kell beállítani a rádió és mozi korszakában felnőtt generáció előtt, mint a múlt penészes maradványát. A propaganda eszközei: az élő szó, a betű és a kép. Diapozitív sorozatokkal a népjóléti minisztérium egészségügyi reformirányát ingyen ad kölcsön, éppen úgy filmeket is. Ismeretelő füzetek, népszerű előadás vezérfonalak ugyanott kaphatók. Nagyon jó és beszerzésre minden gazdasági leányiskola számára melegen ajánlható Lang-

stein.—Rott: »A csecsemőápolás atlasza« című 100 színes laphól álló sorozat, mely keretbe foglalva minden iskola díszét képezi s mindennapos benyomásával a növendék lelkébe vésődik.

Olvasmányul a Stefánia Szövetség kiadványai közül ki kell emelnem a »Magyar anyák naptára« évről-évre megjelenő kiadványát, mely a teljes napi részben felül tendenciózus elbeszélésekkel, ismeretéseket közlő bőséges illusztrációkkal. Mellégen ajánlom a gazdasági iskolák tanerőinek a M. Kir. Társadalom-Egészségügyi Múzeum megtekintését (Buda-

pest, VI., Eötvös-u. 3.), ahol modelleken, ábrákon bőséges anyag tárul szemük elé az egész világon elterjedt babonákról és kuruzsló módszerekről.

Szívesen közöltük a kiváló szakorvos rendkívül értékes cikkét, természetesen a leánynevelés hivatásos pedagógusainak okos tapintatára bízva azt, hogy a néprontó babonák és kuruzslások elleni küzdelem során az alkalmas eszköz és módszert meg fogják találni. Szerk.

GAZDÁLKODÁS

Takarmányozási rend és borjunevelés a Dőry-tehénészetben.

Lapunk más helyén hírt adunk arról, hogy a cinkotai állami tanítónőképző intézet hallgatói gazdasági tanulmányi kirándulást tettek Dőry Frigyes országos hírű paradicsompusztai tehénészetében. Ez alkalommal Gombkötő Sándor gazdaliszt számolt be arról a nevelési és takarmányozási rendről, melynek ez a mintatehénészet kiváló eredményeit és méltó hírnevét köszönheti. Szerencsénknél tartjuk, hogy e rendkívül tanulságos és nagyértékű gyakorlati előadás közlésével olvasóinknak jó szolgálatot tehetünk s ezért ezen a helyen is ki kell fejeznünk Gombkötő Sándor úrnak hálás köszönetünket az ált. következő előadásáért:

»Méltóságos Igazgató! Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Amiódön azon kellemes helyzetben vagyok, hogy Önöket ált. üdvözölni van szerencsém, azt hiszem, nem veszlek tőlem rossz néven, ha mint gyakorlati gazda, rövid néhány szóval az állattenyésztésnek, különösképpen a tehénészetnek rentabilitására rámutatok.

A mai igen nyomászó gazdasági helyzetben, mikor a gazdasági termények előállítására vagyis termelési költsége a béke paritást majdnem 50 százalékkal felül haladta, az okszerűen vezetett tehénészet ma a gazdaságnak azon egyik termelési ága, mellyel részben érdemes, részben muszáj foglalkozni.

De ált. is csak akkor tud a gazda eredményekkel ellénni, ha minden tudását és rátermettségét felhasználja, latba veti.

A szarvasmarha tenyésztésének egyik sarkalatos pontja, hogy lehetőleg mindig csak a legjobb egyedeket tartunk és azokat állandóan a legmegfelelőbb takarmányozásban és ápolásban részesítjük.

Kezdjük a borju neveléssel.

Ma már a legelőbb jobb tenyésztő nem hagyja a borjút az anyja alatt táplálkozni — bár ez volna a legtermészetesebb, legegészségesebb a borjunevelés szempontjából, — hanem a táplálékot, a tejlet természetesen úton adják a borjunak. Mi pl. a fejőpitőlétől látjuk, mert azt tartjuk a leghelyesebbnek. A borjut az anyja alatt csak addig hagyjuk, amíg a szüetetés után az anyja felnyalja, felszárítja és akkor elvesszük tőle és löbbé nem engedjük az anyjához, mert így a tehén a tejlet minden alkalommal rendesen leadja és nem tartja vissza a borjának. Az első napokban a borju az anyja tejlet, a főcstejet kapja naponta

négyszer átlatva és az első két héten fokozatosan felcsemelve a napi adagot 7—9 literre. A harmadik héttől kezdve minden 7 kgr. borju elősúlyra 1 kgr. tejlet arlagolunk naponta. Ezt az adagot felcsemeljük 12 kilogrammig. A hatodik héttől kezdődőleg már némi elősrendű szénát és zúzott zabot is adagolunk nekik, úgy hogy amikor leváasztásra kerülnek 3—4 hónapos korban, a leváasztást, — amely 10—15 napon keresztül a tej fokozatos levonásával történik, — meg ne érezzék.

A leváasztott borjuk 10—12 hónapos korukig annyi szénát és abrakot kapnak, amennyit jóízűen elfogyasztani képesek. A jelenlegi napi abrak arlag 3.22 kgr. abrakkeverék, ami a következőképen van összeállítva; 31% takarmányliszt, 31% konkolydara, 13% zabdara, 13% ollajpogácsa (repece), 12% lóbabdara. Ezenkívül jóminőségű pillangós széna ad libitum. A választott borjuk 7—10 hónapos korukban hajlatnak ki a legeőre. Előbb azért nem, mert a hús, szellős, világos és lágas istállóban jobban fejlődnek, mint a mi aránylag gyenge legelőinken, különösen a nyári forró napok alatt.

Különösen nagy súlyt kell fektetni a fiatal, éven ált. növelékállatok takarmányozására és ápolására, mert ez kihat az állat egész életére. Hiszen azt mindannyian tudjuk, hogy minél fiatalabb egy állat, annál kevesebb szárazanyag szükséges a teste felépítéséhez és így ezeknél érhetjük el a legjobb takarmány kihasználási százalékokat.

A 7—10 hónapon felüli borjuk kora tavasztól késő őszig kijárnak a legeőre, az éjelt pedig a szabad ég alatt, kifutókban töltik. Eltekintve, ha vallami csúnya, esős, szeles, hideg idő volna. Abrakot és a gyengébb legelő pótlására szálastakarmányt azonban ezek is kapnak. Téli takarmányozásuk a tenyésztésbe vételég megfelelő abrakkeverékből és szálas takarmányból áll, megfelelő bőséges arlagolásban. Ugy, hogy a 600 kgr.-os elősúlyt az üszök 21—26 hónapos korban, a bikák pedig 18—20 hónapos korban érik el.

Az üszök téli takarmányozása a következő: cka 3 kgr. réli vagy pillangós széna, 1 kgr. takarmányliszt, 1 kgr. konkolydara, 1 kgr. repecepogácsa.

A növendék bikák takarmányozása pedig a következőképen van összeállítva: cka 3 kgr. szálastakarmány, 5 kgr. abrak keverék, ami a következőkből áll:

30% tengeridara, 14% takarmányliszt, 14% lóbabdara, 30% zabdara, 12% repecepogácsa. Ezen ki-

vül nem szabad megfelekedezni a megfelelő mennyiségű só és szénsavas mész adagolásáról sem.

Az úszók tenyésztésbe vétele 20—22 hónapos korban történik, vagyis akkor lesznek először párosítva. Ugy, hogy a leborjazás 2 és fél 3 éves korig bekövetkezik. Mégpedig 6 és fél 7 mm.-ás súlyban, tehát úgy-szóván teljes kifejlődésben.

Ezért is szükséges tehát a növendékmarhák jó takarmányozása és ápolása, mert 1—2 évvel is előbb nyerünk belőlük haszonállatot, mint ha extenzívebben tartanánk, nevelünk őket.

A növendék marhák nevelése így intenzívebben sem kerül többbe, mint az extenzív tartás, mert csak a látszat mutatja, hogy az intenzív tartás mellett több takarmányt fogyasztanak. Sőt ennél intenzívebben tartjuk az állatainkat az okszerűség határain belül, annál kevesebb takarmányt kell felhasználnunk az életfenntartásra és így a feletett takarmányból annál többet fordíthat az állat a hasznos termelésre, vagyis a növendék állat a testének növekedésére, gyarapítására, a tehén a tejtermelésre, és így a gazda a következő előnyeit élvezheti az intenzív, szakszerű és okszerű takarmányozásnak:

- I. jobb és értékesebb tenyészanyagot nyer.
- II. előbb jut a megfelelőbb tenyészanyaghoz.
- III. a tenyésztésre befektetett tőkét előbb megtérül.

IV. a fejneveléshez kevesebb takarmány szükséges, mert az állat kevesebbet fordít a takarmányból az életfenntartásra.

V. több és értékesebb trágyát nyer.

VI. kevesebb az általános rezi költsége és ami nem az utolsó dolog, több öröme telik a szép és értékes, jobb állatokban, mint a sovány, kócos gyöngemarhákban. No és az állatorvost is ritkábban kell igénybe vennie, mert könnyebb az okszerű takarmányozással és ápolással és kellő figyelemmel a bajt megelőzni, mint a már meglévő bajt, betegséget gyógyítani és orvosolni.

A vemhes úszók kb. 6 héttel a borjazás előtt, ugyanolyan takarmányozásban részesülnek, mint az elapasztott vemhes tehenek, vagyis a következő laktációjukra előkészítetnek. Ami a következőképpen történik: a borjazást megelőzőleg kb. 6 héttel, tehát rövid idővel az elapasztás után, a vemhes tehenek és úszók a következő laktációjukban remélhető legmagasabb termelésük arányában lesznek abrakolva. Ez az előkészítő abrakolás tart egészen a leborjazásig. Közvetlen a leborjazás után pedig annyi abrakot kap a tehén, amennyit józúen képes elfogyasztani, de ügyelve arra, hogy az abrakolás arányban legyen a tejeléssel.

A tehenészet takarmányozása és abrakolása a következő:

Télen: kb. 6 hónapon keresztül 6—8 liter tejjel és az életfenntartásra alaptakarmány, ami a múlt télen a téli takarmányozásnál a következőképpen volt összeállítva 6 kgr. tejig:

35 kgr. takarmányrépa, 5 kgr. pillangós szóna, 4 kgr. borsószalma, 2 kgr. buzapolyva.

A 6 kgr.-on felül adó tehenek ezenkívül minden 6 kgr.-on felül termelt tejjel 1 mérő abrakot kaptak, aminek súlya az abrakkeverék bellartalma szerint 45—55 dgr. szerint változott és a következőképpen volt összeállítva:

50% takarmányliszt, 17% tengeridara, 17% kon-

kolydara, 8% repcepagácsa, 4% lóbabdara, 4% tavaszi bükköny dara.

Ezen kívül só és szénsavas mész a megfelelő mennyiségben. A nyári, vagyis a jelenlegi takarmányozás a következő: gyenge rétilegelő, tengeri csalamádé, ad libitum. De a zöldtakarmány fogyasztás napi 25—30 kgr. között változik a szerint, hogy a legelőn mennyi takarmányt képesek a tehenek felvenni. Ez képezi az alaptakarmányt 8 kgr. tejig és ezenkívül kapnak póttakarmányt úgy, mint a téli takarmányozásnál.

A póttakarmány adagolás egyidejűleg történik.

Az etetés naponként háromszor történik, mégpedig: reggel 4 órakor, délután 11 órakor és este 6 órakor. Ugyanezen időben kezdődik és az etetés alatt történik meg a fejés is.

Az etetés közben történő fejést azért tartom helyesnek és megfelelőnek, mert így rövidebb ideig van az állat háborgatva és több ideje marad a pihenésre vagy a legelőn való tartózkodásra.

Május hó elejétől, késő ősziig, míg a fagy hó be nem köszönt, a reggeli és déli, déli és esteli etetés-fejési időközökkel a tehenek a legelőn töltik, az éjjelt pedig szabad ég alatt a kifutókban. Ez a tartás ugyan a tejezésre hátrányosan hat, de az egészségi szempontból nagyon fontos, hogy az állatok ennél több időt töltsenek és mozogjanak kint a szabad levegőn.

Hogy az okszerű tenyészállat kiválasztással és takarmányozással, a megfelelő jó bánásmóddal és ápolással milyen eredményeket érhetünk el, azt bizonyítják az 1921. évtől pontosan vezetett tejelési eredmények.

Az évi átlag volt tehenenként

Év	1921. évben	1928 liter, naponként	5'42 liter
1922.	"	2303	" 6'31
1923.	"	2628	" 7'20
1924.	"	3204	" 8'78
1925.	"	3507	" 9'61
1926.	"	3797	" 10'39
1927.	"	4736	" 12'70

Ezen adatok az egész állományra vonatkoznak és a gazdaság magánadatai. Az 1926. év november 1-én kezdődött hivatalos ellenőrzés adatai pedig a következők:

az 1926—1927. ellenőrzési évben 5258 kgr.,

az 1927—1928. ellenőrzési évben 5531 kgr.

Tulajdonképpen minél több tejet tudunk egy tehenel termeltetni, annál olcsóbbá kerül minden egyes kgr. tejnek a termelési költsége. Ez pedig onnan származik, hogy egy bizonyos mennyiségű takarmány szükséges az állatnak az életfenntartására és csak az ezen életfenntartó takarmányon felüli takarmányt képes az állat valamelyes hasznos termelésre fordítani. Tehát a tehén a tej termelésre. Továbbá az 5—8 literes tehenekre is majdnem ugyanazok az általános költségek vannak, mint a 15—20 literes tehenekre. Ezek a költségek: a téli átlag takarmány értéke, egy tehén értékének a kamatja, a fedezőbika és a kezelő személyzet költségei, ellenőrzés, gyógyszer-állatorvos, adó és tűzbiztosítás, épület és egyéb szerek használati díja, az állatbiztosítás, világítás, desinficiálás stb.

Ugyancsak így állunk az alaptakarmánnyal is. Ugyanaz a szükséglet alaptakarmányban a 6 literes tehenénél, mint a 15—20 literes tehenénél. Pl. kapnak

az alaptakarmányban 6 kgr. tejre és az élelftenntar-
lásra:

35 kgr. ta'armányrúpát, a kgr. 2.2 fillér, összesen 70 fillér,
5 kgr. szalastakarmány a kgr. 10 fillér, összesen 50 fillér.
4 kgr. tavaszi szalma a kgr. 2 fillér, összesen 8 fillér.
2 kgr. buzapolyva a kgr. 2 fillér, összesen 4 fillér.

Összesen P 1.32

A következő számítások végett itt meg kell említe-
nem, hogy a már említett póltakarmány értéke átlag-
ban kgr.-ként kerekén 17 fillérbe kerül és ez a 17 fillér
értékű abrak takarmány cka 2 kgr. tejre lesz adla-
goíva.

Ezek szerint akkor a tejtermelés költsége a kö-
vetkezőképen fog kialakulni.

Általános rezszi-költség 83 fillér
az alaptakarmány értéke 132 ..

összesen P 2.15 : 6 kgr. tejjel, 1
kgr. tej belekerül 35.2 fillérbe,

- + 1 kgr. abrak a 17 fillér, összesen P 2.32 : 8 kgr.
tejjel, 1 kgr. tej belekerül 29.0 fillérbe;
- + 1 kgr. abrak a 17 fillér, összesen P 2.49 : 10 kgr.
tejjel, 1 kgr. tej belekerül 24.9 fillérbe;
- + 1 kgr. abrak a 17 fillér, összesen P 2.66 : 12 kgr.
tejjel, 1 kgr. tej belekerül 22.2 fillérbe;
- + 1 kgr. abrak a 17 fillér, összesen 2.83 : 14 kgr.
tejjel, 1 kgr. tej belekerül 20.2 fillérbe;
- + 1 kgr. abrak a 17 fillér, összesen P 3.00 : 16
kgr. tejjel, 1 kgr. tej belekerül 18.8 fillérbe;
- + 1 kgr. abrak a 17 fillér, összesen 3.17 : 18 kgr.
tejjel, 1 kgr. tej belekerül 17.6 fillérbe;
- + 1 kgr. abrak a 17 fillér, összesen P 3.31 : 20 kgr.
tejjel, 1 kgr. tej belekerül 16.7 fillérbe.

Ezen kívül ott van még a trágya, ami miatt kény-
telenek vagyunk valami állatállományt tartani, ugyan
olyan mértékben szaporodók úgy minőségben, mint
mennyiségben, mint ahogyan csökken a tejnek az elő-
állításí ára a magasabb tejjelteléssel.

Ilyen intenzív takarmányozás mellett feinevelt
és főúőlegessé vált állatainkat is sokkal jobban tud-
juk értékesíteni, mint a rossz vagy a közönséges tucát
portékát.

Ezekre óhajtottam különösen Önöknek, Igentisz-
telt Hjú Hölgyeim a szíves figyelmüket felhívni. Ké-
rem Önöket, mint a jövő generáció neveőőő, hogy a
felsoroltakat szívesleljék meg és ha majd módjukban
lesz, — már csak nemzetgazdasági szempontból is, —
menmői szélesebb rétegekben terjeszteni szívesked-
jenek.

Engedje az Egek Ura, hogy ezen rövidke előadá-
somból úgy Önök, mint Önökön keresztül még sokan
okuljanak és ennek hasznát is vegyék.

Ugy engedje az Ur Isten!

A szalmatrágya.

Az utóbbi időben a külföldi és hazai agrártudós-
sok mind nagyobb érdeklődést és figyelmet szentel-
nek az állati ürülék nélküli, csupán szalmából, vagy
más növényi hulladékból bizonyos eljárás útján elő-
állított u. n. szalma, vagy mesterséges istállótrágyá-
nak. Bármilyen mértékben is sikerül a növényi táp-
anyagokat műtrágyaanyagokkal pótolni, az istálló-
trágyának a talaj kedvező fizikai és biológiai álla-
polára gyakorolt kedvező hatását semmiféle műtrá-
gya pótolni nem tudja. Hazánkban azonban, külö-
nösen alföldi gazdaságaink a nyomasztó állatárak és
a nagy takarmányhiány miatt annyi állatot nem tud-
nak tartani, amennyit a szükséges istállótrágyázás a
talajerő fenntartása szempontjából megkíván. Ebből
a szempontból nézve a dolgot, nálunk rendkívül
nagy jelentősége van a szalmatrágya készítesí eljá-
rásoknak, amelyek a kísérletek és próbák szerint az
istállótrágyával teljesen egyenrangú tápanyagot jut-
tatnak a gazdának.

A szalmatrágya készítesínek lényege a következő:
Szalmát trágyatelephoz hasonlóan rakunk össze, bom-
lásának elősegítesí végett tipratjuk és kellő mennyi-
ségű vízzel itatjuk át. Hogy a szalmában levő, a szal-
ma elkorhasztását végző baktériumok minél inten-
zivebben végezzék munkájukat, fejlődésüket és szap-
orodásukat előmozdító anyagokat adunk a szalmá-
hoz. Ezeknek az anyagoknak nitrogént kell tartal-
mazniok, mert a baktériumoknak nitrogén tápanyag-
ra van szükségük. Ilyen anyag az angol gyártmányú
és hazánkban is forgalomba hozott Adco készítmény
és a mésznitrogén, mely hatás tekintetében a leg-
újabb hazai vizsgálatok szerint löbb eredményt mutat
fel, mint az Adco. A mésznitrogén azért alkalmas a
szalmatrágya elkészítesíre, mert a nitrogénanyagok
között ez a legolcsóbb, valamint a vizsgálatok szer-
int a mésznitrogén a baktériumok fejlődésére és
szaporodására kedvezőbb, mint a salétromnitrogén.

A gyakorlat különben is megállapította, hogy a
mésznitrogének a talaj baktériumflórájára ingerlő ha-
tással bírnak, amely azután a talaj fizikai állapotá-
nak javulásáí, tevékenyebbé tételéí, morzsalékos
struktúra kifejlődéséí segíti elő. E talajjavító hatás
nemcsak a mésztartalomra vezethető vissza, hanem
a mésznitrogénnek, mint kémiai keveréknek a hatásá-
val magyarázható.

Németországban 1922-ben egy kutató rámutatott
arra, hogy a mésznitrogén a kötött talajok erőves
lazításáí eredményezi. A német alaposág ezen empi-
rikus tényeket mindjárt igyekezett tudományosan is
ellenőrizni és Kuhn és Dreschel kiváló német tudó-
sok a múlt évben tették közre igen érdekes és tanul-
ságos eredményeiket. A legnagyobb pontossággal vég-
rehajtott kísérletek alapján megállapították, hogy a

MARX ÉS MÉREI

tudományos és elektromos
műszerek gyára.

TANSZERGYÁR
BUDAPEST, VI., BULCSU-UTCA 7. SZÁM.

Gyártanak saját nagyszabású telepükön: **Mindenmői fizikai,
kémiai, biológiai, geometriai, meteorológiai eszközöket-
Vetítógépek és epidiáskopok állítászatlan tárgyak, ké-
pek vetítésére.** — Rajzminták, technológiai gyűjtemények. —
A gyár fennáll 29 éve, 100 munkást foglalkoztat. A milánói és fiiumei
nemzetközi kiállításon aranyéremmel és diszoklevéllel kitüntetve.

mésznitrogénnek specifikus serkentő hatása van a baktérium életére. Ezzel magyarázható tehát a szalmatrágyázás keresztülvitelénél a mésznitrogén alkalmazása a többi nitrogénműtrágyákkal szemben, mert a gyakorlat minden tudományos vizsgálat nélkül észrevette, hogy a mésznitrogén a szalmatrágya bomlásánál ismert baktériumfejlesztő hatását igen eredményesen tudja érvényesíteni.

A szalmatrágyázás kérdésének és gyakorlati használhatóságának eldöntésénél az játszik főszerepet, hogy a szükséges vízmennyiséget tudjuk-e olcsón és könnyen biztosítani? Megállapíthatjuk, hogy benne sikerült az istállótrágyát pótló trágyaanyagot nyerünk. Ha a végleges eljárás a gyakorlatban széles körben elterjed, beláthatatlan perspektíva nyílik a különben is istállótrágyahiányban küzdő mezőgazdaság előtt.

A helyes trágyázás.

A helyes trágyázás alapelve az, hogy növényünk táplálkozásához szükséges táplálékanyagokat pótoljuk, mégpedig olyan mennyiségben, amilyenben azokra az adott viszonyok között elérhető legnagyobb termés elérésére szükség van. Az újabb időben szerzett tapasztalatok minden kétséget eloszlatnak aziránt, hogy a túlzott mértékben, egyoldalúan használt foszforsavas műtrágyák mellett nitrogéntrágyák alkalmazására is nagy szükség van, sőt igen gyakran a könnyen oldódó foszforsavtrágyák is csak akkor érvényesülnek kellőképpen, ha egyúttal a nitrogén pótlásáról is gondoskodás történt.

Eleinte a nitrogéntrágyák igen nehezen bírtak teret hódítani. A régebben ismert salétromtrágya (a csülsalétrom) gyakran kétélű fegyvernek bizonyult. Meghajtotta a növényeket és azok a hazai nagy nyári szárazságban ezt sokszor megsínyelték. Az eredmény nem volt kedvező. Míg azonban ennek a mi viszonyaink között nem mindig kívánatos hatóhatásnak káros következményei nem is mutatkoznak, sokszor meg is volt a nagyobb termés, de nem emelkedett a jövedelem, mert a salétrom drága trágyaszor.

Ezért volt korszakalkotó a levegő nitrogénjének felhasználása műtrágyagyártás céljaira. Korlátlan mennyiségben lehetett műtrágyát előállítani és nagyon olcsón forgalomba hozni. Ezek közül a műtrágyák közül a mésznitrogén volt az első. Eleinte idegenkedtek tőle a gazdák, mert használata bizonyos elővigyázatot kíván. De már megismerték, megszerették és használata hazánkban rohamosan terjedt. A magyar gazda helyes üzleti érzékének tulajdonítható, hogy az összes nitrogénműtrágyák közül a mésznitrogénből fogja a legtöbbet, ma már közel 1500 vagon évenként, míg a többi nitrogénműtrágyákból a fogyasztás csak néhány 100 vagonot tesz ki.

Ma már mindenütt használják a magyar gazdák a mésznitrogént. Olcsó ára még egyenlő terméseredmények mellett is nagyobb jövedelmezőséget biztosít. A kalászos növények — főként régebben trágyázott földeken — olyan hálásak a mésznitrogén fránt, hogy a fejlődésbeli különbség erősen feltűnik. Használható a mésznitrogén fejtrágyának is elmaradt kalászosokon, száraz időben, száraz növényre jó kora tavasszal kiszórva. Olcsóságánál fogva sokkal jövedelmezőbb, mint a salétromnitrogéntrágyák használata. Alkalmazásánál nagyon fontos, hogy a tudo-

mány és gyakorlat által megállapított és elfogadott szabályokat pontosan betartsuk, ha azt akarjuk, hogy termésünket jövedelmezően szaporítsa.

A trágyázás tízparancsolata.

1. Trágyázd szántóföldeidet és rétjeidet, mivel minden termés a talaj tápanyagait apasztja és mivel azok a talajban mincenek kimeríthetetlen mennyiségben.

2. Gondold istállótrágyádat, készíts jó istállótrágyalepet, a trágyát öntözd és tipord meg, hogy minél tartalmasabb és hatékonyabb trágyát vihess ki szántóföldedre.

3. Ne engedd ki a trágyalevet az udvarodról az utcára, készíts trágyaléögödrt. Ne engedd, hogy az istálló padlója így be a trágyalét és mérgezze kutad vizét. Ha próbát tettél a trágyaléöntéssel és megláttad annak kitűnő hatását, úgy belátod, hogy mily nagy pazarlás az, ha a trágyalét nem fogod fel az utolsó cseppig.

4. Készíts komposzttelepet udvarod sarkában és hordd be abba a fa levelét, a konyhai hulladékot, utcai söpredéket és kezeld azt rendszeresen, akkor meg fogod látni, hogy »a jó komposzttelep a gazda takarékperselye«.

5. Egészítsd ki természetes trágyáidat műtrágyákkal, mivel a gazdaságból eladott gabonával, hussal, tejjel földednek tápanyagai mindörökre eltávolodnak, azokat istállótrágyával pótolni nem tudod, csak műtrágyákkal. Gondold meg, hogy termésjeidért bevett jövedelem nem csupán téged illet, hanem egy részét folyton földednek kell adnod. Leghelyesebb, ha ezt műtrágya alakjában teszed.

6. Ne trágyázd földjeidet egyoldalúan csak műtrágyával, mivel az nem pótolja teljesen az istállótrágyát.

Szántsd le az istállótrágyát azonnal, különben ennek legértékesebb anyaga: a nitrogén elillan és kárbavész. A műtrágyát azonban csak sekélyen szántsd le, vagy fogasold be, mert a mélyre leszántott műtrágyának kevesebb a hatása.

8. Trágyázd meg rétjeidet és legelőidet is, mert a fű nem nő levegőből és ne felejtse el, hogy a »rét a szántóföld anyja.«

9. Szerezd be a műtrágyát idejében, mert ha azt későn alkalmazod, nem kapsz tőle olyan hatást, mint ha kora ősszel vagy kora tavasszal alkalmaznád. Műtrágyát csak megbízható kereskedőtől, vagy jobb, ha a gyártótól közvetlenül vásárolod.

10. Tégy először a műtrágyákkal próbát kicsinyben. Ne ítélj egy év után elstetve a műtrágya esetleges eredménytelenségéből, mert lehet, hogy azt helytelenül alkalmaztad és ez az oka a hatástalanságnak.

Mielőtt műtrágyát használsz, olvass el egy megbízható szakkönyvet és abból tanuld meg a helyes alkalmazás törvényét, mert a műtrágya is olyan a tudatlan gazda kezében, mint az éles kés a gyermekében. Míg az éles késsel a képzett orvos csodákat végez a beteg emberi testen, addig az avatatlan ember megvágja magát vele.

Többől vágjuk a tengeri szárát. A kukorica moly hernyóinak egy része a magasan vágott s a tartón visszamaradó szárrészekre telel, miért is elengedhetetlenül fontos és rendeltetileg előírt kötelessége minden gazdának, hogy a tengeri szárát többől vágja ki,

illetőleg vágassa ki. E célra élesre fent keskeny kapu alakú eszköz különösen alkalmas, ha a munkás egyik kezével a tengeri szarát fentebb megfogja s azután tövében vágja el a »szárvágóval«. A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara »Aiföldi Magvető« című kiadványsorozatában »A kukoricamoly életmódja és irtása« címen kiváló szakemberek: Jablonovszki József m. kir. kísérletügyi főigazgató és Bakó Gábor m. kir. kísérletügyi állomás vezető tollából megjelent értékes tanulmány részletesen ismerteti mindazt, amit e kérdésről a gazdának tudnia kell (beszerezhető a Csáthy könyvkereskedés, Debrecen, útján) vázlatosan pedig ugyancsak a Kamara kiadványaként, múlt évben szétküldött »Védekezzünk a kukoricamoly ellen« című füzet ismerteti a teendőket.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

M. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

745—11

342—929. sz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Bátor Margit budapesti állami gazdasági szaktanítónőt a kúnszentmártoni önálló gazdasági népiskolához áthelyezte.

Budapest, 1929. évi szeptember hó 3-án.

A miniszter helyett:

Dr. Petri Pál sk.
államtitkár.

745—11

343—929. szám.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Stepankó Ilona kúnszentmártoni állami gazdasági szaktanítónőt a ceglédi önálló gazdasági népiskolához áthelyezte.

Budapest, 1929. évi szeptember hó 3-án.

A miniszter helyett:

Dr. Petri Pál sk.
államtitkár.

745—11

135—1929. szám.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Bencsikné Csukás Margit kecskeméti állami elemi iskolai tanítónőt a kiskunfélegyházi állami önálló gazdasági népiskolához osztotta be szolgálatára.

Budapest, 1929. évi szeptember hó 10-én.

A miniszter helyett:

dr. Petri Pál s. k.
államtitkár.

Fajbaromfiak:

Rohde-Islandok és amerikai fehér Leghornok

igen szép példányokban kaphatók a

szeged-alsóközponti gazdasági népiskolánál.

Árak darabonként: **kakasok 8 P, jércék 7 P.**

IRODALOM

Magyar Gazda Könyve.

Mezőgazdasági Évkönyv az 1930. évre. Ára 4 pengő.

A magyar mezőgazdasági szakirodalom egy, még külföldi viszonylatban is elsőrangú, kiválóan értékes és hasznos munkával gyarapodott: a napokban jelent meg Radnóti Istvánnak, a Faluszövetség titkárának szerkesztésében a Magyar Gazda Könyve című mezőgazdasági évkönyv, mely úgy külső kiállításban, mint belső tartalomban jogos büszkesége lehet a magyar gazdálársadalomnak, melyet szerkesztő, írók és nyomda egyaránt méltónak tartottak arra, hogy egy ilyen szakmunkánál szokatlanul díszes és színes kiállítású, gazdag tartalmú és sok tekintetben teljesen újszerű és modern gazdasági könyvet helyezzenek el asztalára. A háromszínyomású, díszes kötésben megjelent könyv egyenesen szenzációja a magyar könyvpiacnak, mely különben sem nagyon bővelkedik hasonló díszes kiadványokban.

A Magyar Gazda Könyve 260 oldalas, gazdagon illusztrált anyaga két részből áll: az első részben agráréletünk vezérei, tudósai és szakemberei önálló cikkek keretében a mezőgazdaság időszerű problémáival foglalkoznak. E cikkek sorát Albrecht Kfr. herceg igen értékes és széles látókörű Előszava nyitja meg, amely az agrárkrízis okaival foglalkozik. A könyv vezető cikkében Mayer János földművelésügyi miniszter mezőgazdaságunk időszerű kérdéseiről ír. Schandl Károly ny. államtitkár, az OKH. alelnök-vezérigazgatója közleményének címe: Hogyan győzteljük le a mezőgazdasági válságot? A többi legkiemelkedőbb cikkek: Grabovszky Miklós: A gazdálítási intézmény, Staub Elemér: Az agrárértékesítés új irányai, Székács Elemér: Nemesített búzák kevert vetése, Schandl József: Jobb minőséget az állati termékekben is, Rácz Lajos: Javítsuk szikeseinket, Ormándy János: Olajosnövények, Havas Géza: A magyar búza típus kialakulása, Hallács Ágoston: Utat a fiatalságnak, Rege Károly: Svájc példája, Hank Olivér: Gazdálkodás homokon, Borus Ferenc: A villamosság a mezőgazdaságban, Kozma Péter: Jövedelmező burgonyatermelés, Faber György: Állásnéküli gazdáltsztek problémája, azonkívül Szabó Lajos, Németh Pál, Wanke Gusztáv, Vér Ferenc, Anghy Csaba Geyza, Kreybig Lajos, Schmidt Elek, Jeszenszky Árpád, Varga László értékes, gazdagon illusztrált cikkei alkotják a könyv első részét.

A könyv második részét különálló rovatok alkotják, u. m.: »Mintagazdaságok«, A mezőgazdaság iskolái, Földművelésügyünk vezérkara, Mezőgazdaságunk Krónikája» címekkel.

Utolsó rovat »A gazda ábécéje«, mely igen praktikusán, betűrendben sok értékes tudnivalót, iskoláink, kísérletügyi intézményeink és agrármozgalmaink rövid pár soros ismeretelését adja.

Radnóti István a legelső magyar mezőgazdasági évkönyv szerkesztésével és kiadásával úttörő és igen nagy elfismerésre méltó munkát végzett. Egy ilyen hatalmas munka kiadásához a mai nehéz gazdasági viszonyokban elsősorban áldozatkészség és önzetlenség kellett, amit gazdálársadalmunk azzal hálálhat meg leginkább, ha a könyv megvételével az évkönyv minden évben való rendszeres megjelenését lehetővé teszi. A Magyar Gazda Könyvének egy magyar gazda

asztaláról sem szabad hiányoznia, minden törekvő, haladni vágyó gazdának saját érdeke, hogy a Magyar Gazda Könyvtel, mint hűséges fegyvertársát, megbízható tanácsadóját és kalauzát állandóan magával hordozza a földért, a megélhetésért és a jó termésért volt küzdelemes, nehéz és verejtékes harcaiban.

A könyv igen szép és modern nyomdai kiállítása a Pátria nyomda áldozatkészségét és gondos munkáját dicséri. Ára 4 P; beszerezhető az összes könyvkereskedésekben, vagy a Magyar Gazda Könyveskereskedésében: Budapest, IX. Bakács-utca 8 sz. III. 17.

Kelemen: Gárdonyi nevelői személyisége »Az én falum« lükrében. Meleg szívvel írott kis tanulmány a nagy író tanítói lelkiességéről, a falut és népet megértő, dédelgető szeretetéről, mindazokról a lelki szépségekről, melyekben Gárdonyi olyan nagy és olyan igazán »tanító« volt. A színes tollú szerző kicsiny, de becses munkáját Fülöp Sándor csanádi öreg tanítóvezérnek ajánlotta. Kapható Horváth Ferenc könyvkereskedésében, Makón.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

H. K. Csikéria. A must megszilárdításáról a szó valódi értelmében alig lehet szó. Lehet azonban hevítéssel besűrítetni úgy, hogy az első napon egy, a másodikon másfél órán át heves tűzön forraljuk, majd mindkét gyengébb tűzön hevítjük, vizének elpárolgatása céljából. Ez által bizonyos főtt ízt kap, amit azonban félóval elveszít. Ezen az úton, esetleg a sav kivonásával, egészen a gyümölcs sajtókat megközelítő szilárdsággig lehet besűrítetni. Így készülnek a forgalomban lévő »borméz«, »zselé«, »pekmez« és egyéb csemegekészítmények. Tömeges feldolgozás szempontjából vett komoly gazdasági jelentősége a kérdésnek nincsen. Inkább csak konyhászati különlegesség.

»Nemó« **Dorozma.** Maga a pályázat még nincs kiírva, de remélhetőleg lapunk novemberi számában meg fog jelenni. Szíveskedjék figyelemmel kísérni. A titkosság bizonyára gondosan meg lesz őrizve. Hogy kik bírálják felül, az aligha kerül nyilvánosságra. Ez talán nem is volna kívánatos.

Olcsó hirdetési mód lapunk útján.

A mai nyomott árak és értékesítési válság mellett mindenki megfontolja a drágább hirdetési költségeket. Amikor tehát lapunkban egy egészen olcsó hirdetési módot kívánok bevezetni, ezzel jó szolgálatot remélek tehetni előfizetőinknek az értékesítési nehézségek leküzdésében anélkül, hogy a hirdetés költsége számottevő volna. De megkönnyítenők ezzel a venni szándékozókra is szükségletük felkutatását és jutányos beszerzését. Végül ezen az úton fokozhatjuk az iskolák egymásköztli áruforgalmát is, ami végeredményben jelentős anyagi előnyt nyújt iskoláink összességének.

Ezt az u. n. csoportos hirdetéssel tudjuk elérni, amikor közönséges szövegszedésben hozzuk a hirdetést »Adás-vétel« főcím és »Eladó«, meg »Keres« alcím alatt. Például:

ELADÓ

Békéscsabán 5 amerikai rendszerű vándor kaptár, nagyobb mennyiségű gyümölcsoltvány.

Szegedalsóközponon idei Leghorn és Vörös-Izlandi baromfi.

Kisujszálláson fűzdugyvány, virágmag, stb.

KERES

Debrecen I. számú iskola Marquis buzál.

Köröstarcsa egy éves tiszta mangalica kant, stb.

Ilyen rövidke hirdetésért, ebben az alakban, egyszeri közlés mellett szavankint 8 fillért kérünk, amit a legegyszerűbb és költségmentes módon, a hirdetés szövegéhez mellékelt levélbélyegben kérünk, mindenkor legkésőbb a hónap utolsó napján postára adva.

Ezt a hirdetési rovatot novemberi számunkban meg fogjuk nyitni.

(Szerkesztő)

Az ország leghiresebb tenyészeteiből származó

gyönyörűen fejlett,
fehér amerikai Leghorn
tenyészekakások
kaphatók

a szeghalmi önálló gazdasági népiskolánál.

Kiadótulajdonos: a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete
Kunszentmárton

A kiadásért felel: Netz Ferenc, Békéscsaba

A m. kir. Földművelésügyi Miniszter ur megbízásából ujabban a következő tankönyvjellegű gazdasági szakkönyvet adtuk ki:

Kadocsa:	Gazdasági állattan.	P 8'—
Gróf-Révy:	Gazdasági növénytan.	P 7'50
Gróf-Révy:	Növénykörtan.	P 7'50
Treitz:	Gazdasági állattan.	P 12'—
Ejry:	Természettani és gazd. vegytani alapismeretek.	P 8'—
Fodor:	Magyarország mezőgazd. földrajza.	P 6'—
Rothmeyer:	Traktorok jelentősége a mezőgazdaságban.	P 7'—
Koncz:	Községi igazgatóság.	P 3'—
Perneczky:	Gazdasági jog.	P 8'—
Wellmann:	Borju felnevelése.	P 4'—
Valló:	Méhteng. vezérfonal.	P 8'—
Fent:	Selyemhernyó teng. gyak. kézikönyve.	P 5'—
Gárdonyi-Kovács:	Gazdasszony dolga.	P 8'—

„PÁTRIA“ irod. vállalat és nyomda r. t.

Budapest, IX. kerület, Üllői ut 25. szám.

A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által engedélyezett

gazdasági tankönyvek

az 1929—30. tanévre.

Miniszteri engedélyezés
száma :

Abonyiné Keresztury Margit : Önálló gazdasági népiskolai és osztott gazdasági továbbképző iskolai **Olvasó- és tankönyv** leányiskolák I., II., III. osztálya számára

63.986 1928 IIIa

Osztályonként külön-külön kötetben, avagy mindhárom osztály számára egyetlen kötetbe fűzve szállítjuk.

Uflaki Vilmos—Varga Márton : Önálló gazdasági népiskolai és osztott gazdasági továbbképző iskolai **Olvasó- és tankönyv** fiúiskolák I., II., III. osztálya számára

61.438 1928—IIIa

Osztályonként külön-külön kötetben, avagy mindhárom osztály számára egyetlen kötetbe fűzve szállítjuk.

Hübner József : **A kisgazda könyve.** Tankönyv gazdasági továbbképző iskolák I., II., III. osztálya számára

44.111 1927—IIIa
53.256/1928—IIIa
884- 05 176—1929—IIIa

Osztályonként külön-külön kötetben, avagy mindhárom osztály számára egyetlen kötetbe fűzve szállítjuk. **Tájékoztató és tanmenet** minden kötethez kívánságra díjtalanul kapható.

Tóth Mihály : **Búzakalász.** Gazdálkodó ifjak, leányok könyve I., II., III. osztály számára

53.255/1928—IIIa
84.501/1928 -IIIa
884- 05 106—1929—IIIa

Osztályonként külön-külön kötetben, avagy mindhárom osztály számára egyetlen kötetbe fűzve szállítjuk. **Tananyagbeosztás** az I—III. esztendőről kívánságra díjtalanul kapható.

Tankönyvjegyzék, árjegyzék, bevezetés céljából kívánt tiszteletpéldányok megküldését sziveskedjék bizalommal tankönyv-osztályunktól levelezőlapon kérni.

FRANKLIN TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet

Budapest, IV., Egyetem-u. 4